

26. september 2013

Vyššie príjmy z lepšej domácej spotreby a účinnejšieho výberu

Prognóza daňových a odvodových príjmov verejnej správy na roky 2013 – 2016¹ (september 2013)

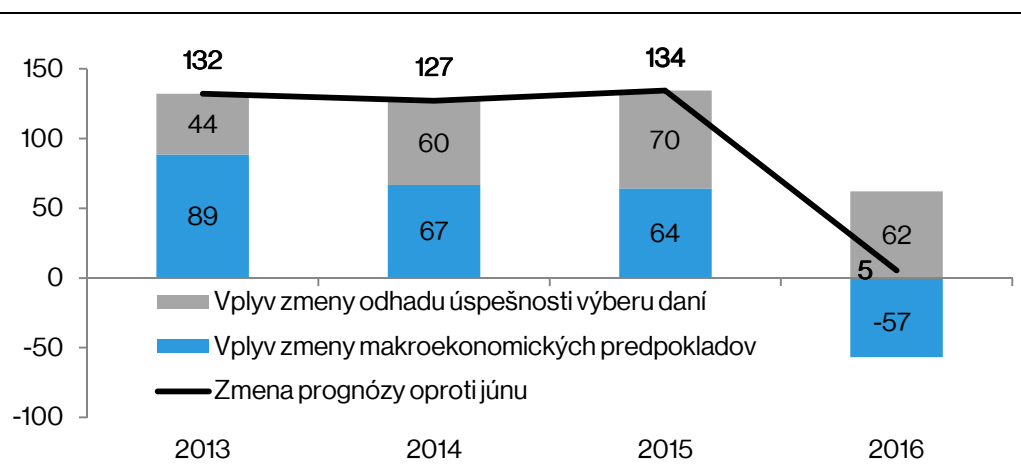
Eduard Hagara, Ján Sporina

Daňové a odvodové príjmy by mali v rokoch 2013 až 2015 v porovnaní s našou júnovou prognózou vzrásť v priemere o 130 mil. eur (0,2% HDP). Zmena odhadu na rok 2016 je minimálna. Najvýraznejšie k zvýšeniu prognózy prispel makroekonomický vývoj a zlepšenie výberu DPH.

Vyšší odhad daňových a odvodových príjmov

Na základe aktualizácie makroekonomických odhadov a nových údajov o vývoji daní a odvodov sme revidovali očakávané daňovo-odvodové príjmy verejnej správy (ďalej len daňové príjmy) **nahor**. V porovnaní s predošlou prognózou z júna odhad výberu daní a odvodov zvyšujeme **o 132 mil. eur v roku 2013, 127 mil. eur v roku 2014 a 134 mil. eur v roku 2015. V roku 2016 meníme odhad daní len kozmeticky, o 5 mil. eur.** Odhad hotovostného výberu daní a odvodov na rok 2013 zvyšujeme o 465 mil. eur.

Graf 1: Zmena prognózy daní oproti júnu (v mil. eur)

zdroj: IFP

Pozitívny vplyv makroekonomickej prognózy v 2013-15, v 2016 protiviator konsolidácie

Zmeny odhadu daní oproti júnovej prognóze sú v jednotlivých rokoch ovplyvnené novou makroekonomickou prognózou². **Kým v rokoch 2013-15 v nej prevláda vplyv aktuálneho pozitívneho vývoja v eurozóne, zvýšenia domáceho dopytu a vyššieho rastu miezd, v roku 2016 preváži protiviator z výraznejšej konsolidácie verejných financií.** Vplyv novej makroekonomickej prognózy na jednotlivé dane je rozdielny³. Pozitívny vplyv na DPH a spotrebné dane má na celom horizonte prognózy vyššia spotreba domácností. Odhad sociálnych a zdravotných odvodov a dane z príjmov fyzických osôb zvyšuje v 2013

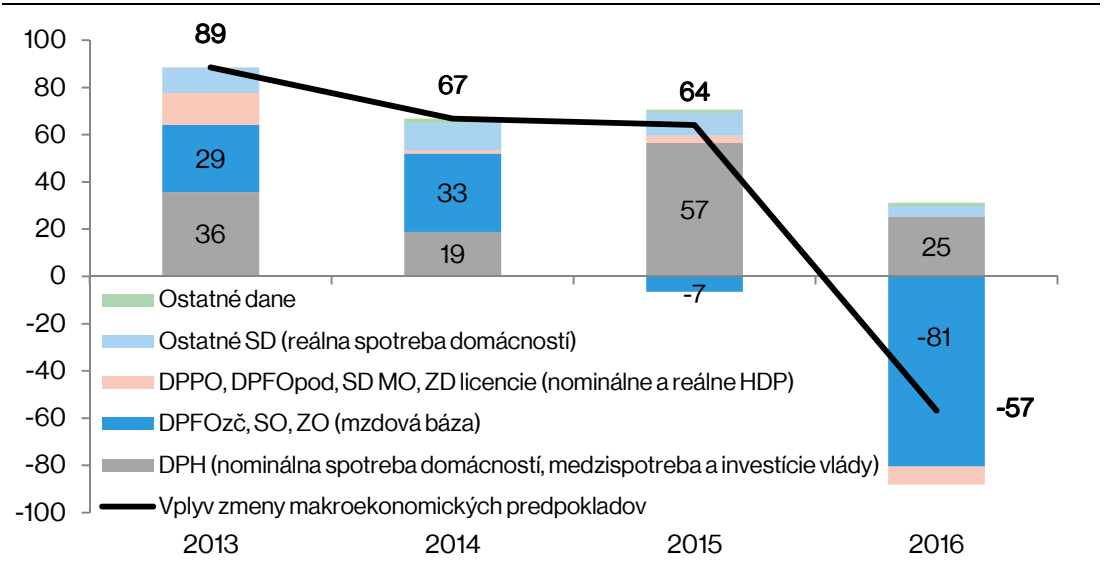
¹ Ak nie je uvedené inak, jedná sa o odhady daňových a odvodových príjmov na aktuálnej báze.

² Viac v komentári k makroekonomickej prognóze "Spotreba domácností pomáha oživiť ekonomiku" (http://www.finance.gov.sk/Components/CategoryDocuments/s_LoadDocument.aspx?categoryId=9244&documentId=10413).

³ V tomto komentári opisujeme rozdelenie zmeny daňovej prognózy na makroekonomické vplyvy a efektívnosť výberu dane vzhľadom na upravenú bázu DPH (konečná spotreba domácností, medzispotreba vlády a tvorba hrubého fixného kapitálu vlády), keďže takéto rozdelenie poskytuje lepšiu analytickú informáciu. V Tabulke 2 v prílohe uvádzame aj rozdelenie vplyvov na základe manuálu "Hodnotenie daňových prognóz" (http://www.finance.gov.sk/Components/CategoryDocuments/s_LoadDocument.aspx?categoryId=8958&documentId=10003).

a 2014 pozitívny vplyv vyšších miezd, kým v 2015-16 sa viac prejavuje očakávaný pomalší rast zamestnanosti.

Graf 2: Vplyv makroekonomickej prognózy na odhad daní⁴ (v mil. eur)

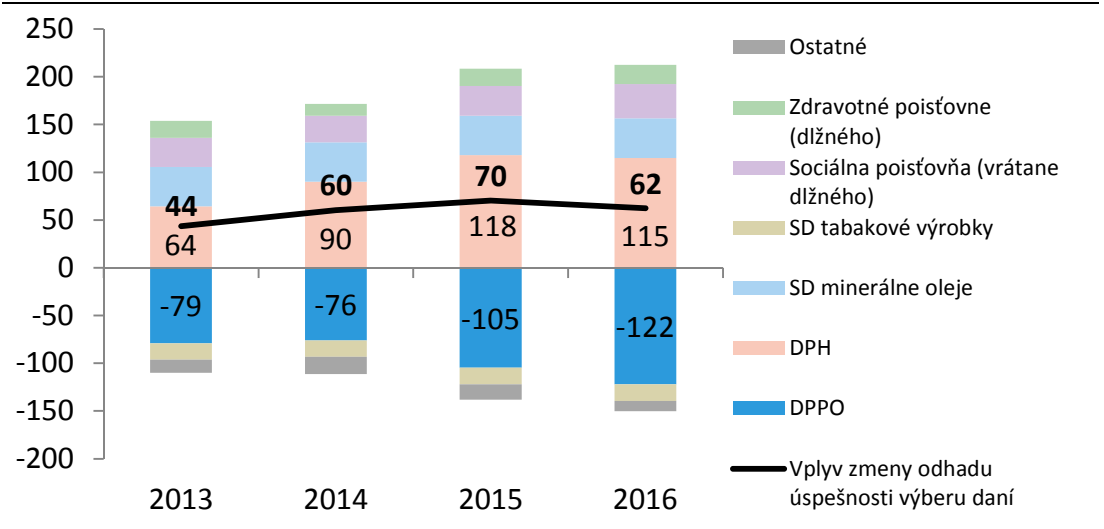

zdroj: IFP

Nová prognóza predpokladá lepšiu úspešnosť výberu daní

Na základe aktuálneho vývoja výberu daní v porovnaní s ekonomickým vývojom a aktuálne dostupných informácií **sme zvýšili náš odhad celkovej úspešnosti výberu daní.** Oproti júnovej prognóze sme zvýšili odhad úspešnosti výberu u DPH, sociálnych a zdravotných odvodov a spotrebnej dane z minerálnych olejov. Naopak, pomalšie oproti rastu ekonomiky sa vyvíja DPPO a spotrebná daň z tabaku.

Graf 3: Vplyv odhadu úspešnosti výberu (EDS) na dane (v mil. eur)

zdroj: IFP

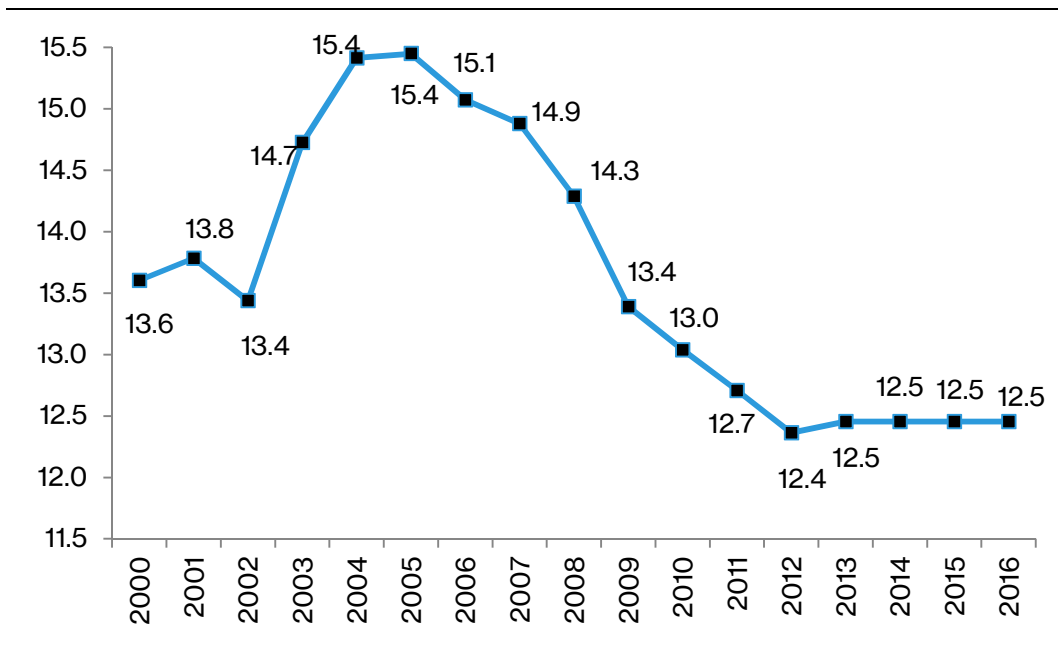
Pozitívnu správou je stabilizácia úspešnosti výberu DPH

Oproti júnovej prognóze sa najvýznamnejšia pozitívna zmena týka dane z pridanej hodnoty. **Po viacročnom poklese sa úspešnosť výberu DPH od druhej polovice 2011 postupne stabilizuje. V roku 2013 bude pravdepodobne už o niečo lepšia ako dno dosiahnuté v roku 2012.** Vyššiu úspešnosť výberu indikuje najmä výnos DPH podľa daňových priznaní za prvý polrok 2013, ktorý medziročne vzrástol viac ako daňová

⁴ Dane sú zaradené do jednotlivých kategórií podľa toho, ktorý makroekonomický agregát má na ne najvýraznejší vplyv. SD=spotrebné dane, DPFOpod= DPFO podnikanie, DPFOzč=DPFO závislá činnosť, SD MO= spotrebná daň z minerálnych olejov, SO= sociálne odvody, ZO= zdravotné odvody.

základňa DPH⁵. Lepší výber dane je spôsobený poklesom nadmerných odpočtov a postupnou stabilizáciou vlastnej daňovej povinnosti. Takáto štruktúra zlepšenia výberu DPH je v súlade s rastom konečnej spotreby domácností a zastavenia rozširovania daňových únikov. V porovnaní s júnovou prognózou je odhad DPH pozitívne ovplyvnený aj lepším vývojom daňovej bázy, najmä vďaka vyššej spotrebe domácností. Z týchto dôvodov aj **v 2014-2016 predpokladáme stabilnú úspešnosť výberu DPH.**

Graf 4: Úspešnosť výberu DPH (EDS) sa od druhej polovice 2011 stabilizuje

zdroj: IFP

Negatívnu správou pre DPPO je pokles ziskovosti

K zníženiu prognózy na roky 2013-2016 oproti júnu sme pristúpili pri DPPO⁶. **Hlavným dôvodom je vyšší než očakávaný pokles ziskovosti podnikov v roku 2013.** Podľa údajov ŠÚ SR sa medziročný prepád výsledku hospodárenia finančných a nefinančných korporácií v druhom kvartáli tohto roka prehýbil na -12%, z -5% v prvom štvrtroku.

Podľa odhadu IFP by mal výber DPPO v tomto roku medziročne vzrásť o 6% pri zvýšenej sadzbe, čo zodpovedá poklesu základu dane o 12%⁷. Menšia časť poklesu základu dane je spôsobená konsolidačnými opatreniami. Zisk korporácií znižujú hlavne zvýšenie a zosúladenie maximálneho vymeriavacieho základu odvodov na úrovni 5-násobku priemernej mzdy a osobitné odvody vybraných finančných inštitúcií a v regulovaných odvetviach. Dopad všetkých konsolidačných opatrení je približne -3,2 percentuálneho bodu (na Grafe 6 indikovaný rozdielom medzi vývojom základu dane a základom dane očisteným o vplyv konsolidácie na 2013).

Pri spomalení hospodárskeho rastu zvyčajne rastie snaha o optimalizáciu daňovej povinnosti. Výrazný tohtoročný pokles ziskovosti však znamená, že veľká časť poklesu základu dane pravdepodobne odzrkadľuje pokusy znižovať daňovú povinnosť aj nad rámec ekonomických fundamentov. Signálom toho je aj pokles straty nefinančných

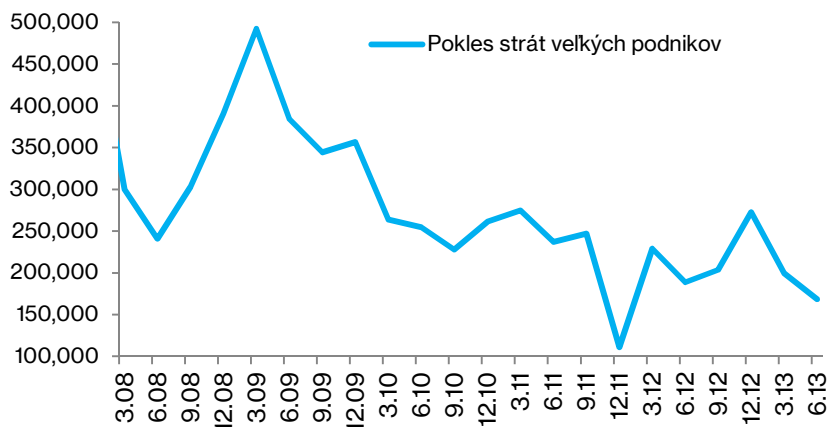
⁵ Výber DPH podľa priznání v prvom polroku 2013 medziročne vzrástol o 1,1%, kým daňová báza DPH upravená na analytické účely medziročne vzrástla o 0,7%.

⁶ Zároveň sme na základe nových informácií FS SR o vyrovnaní daňovej povinnosti veľkými subjektmi s odkladom podania daňového priznania revidovali odhad výberu DPPO za rok 2012 nahor približne o 41 mil. eur.

⁷ Aj keď celkový výsledok hospodárenia v ekonomike má výrazný vplyv na základ dane, vzťah medzi nimi nie je lineárny. Na základ dane vplyva kladný výsledok hospodárenia, kým stratové podniky daň takmer nikdy neplatia. Zároveň, základ dane ovplyvňujú aj odpočítateľné a pripočítateľné položky.

korporácií so 100 a viac zamestnancami (Graf 7). Počas recesie v 2009 naopak straty výrazne narástli.

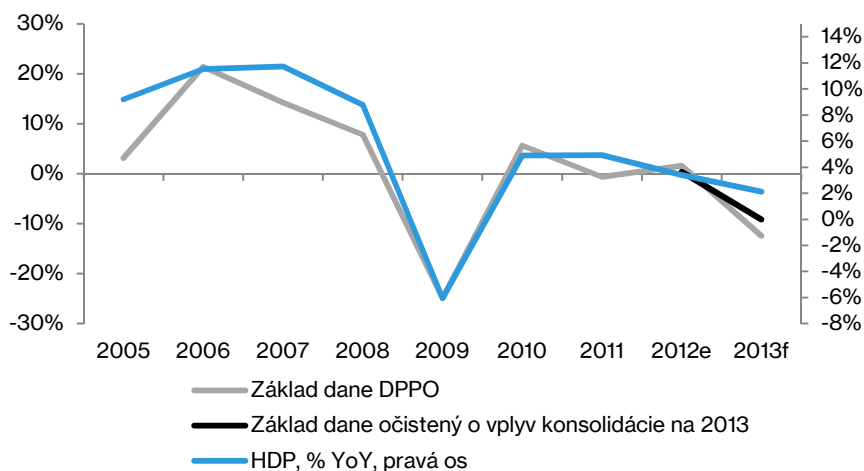
Graf 5: Pokles strát veľkých podnikov (2008 – 2013)

zdroj: údaje FS SR

Vývoj z predchádzajúcich rokov indikuje (viď Graf 8), že približne tretina poklesu efektívnych sadzieb je spôsobená pomalším rastom ekonomiky v roku 2013.

Graf 6: Vývoj základu dane DPPO a HDP (2005 – 2013, medziročné zmeny)

zdroj: údaje FS SR

Odvodom pomohli vyššie príjmy z dohôd

Priebežné plnenie⁸ **sociálnych a zdravotných odvodov** bolo v prvých siedmich mesiacoch⁹ pozitívnejšie, než boli naše pôvodné očakávania. Dôvodom lepšieho plnenia je pozitívnejší vplyv legislatívnych zmien v oblasti zavedenia odvodov z dohôd, než sme pôvodne predpokladali. Na základe aktualizovaných prepočtov predpokladáme, že vplyv zavedenia odvodov na príjmy z dohôd bude o asi 65 mil. eur vyšší. Okrem tejto zmeny má najvýraznejší dopad na odhad sociálnych a zdravotných odvodov nový odhad miezd a zamestnanosti. V rokoch 2013-14 je dopad na odvody pozitívny, kým v roku 2016 vplyva na odvody negatívne.

DPFO nižšia kvôli vyšším odvodom

Pozitívnejší vplyv legislatívnych zmien v oblasti odvodov z dohôd potvrdzuje aj mierne horšie než pôvodne očakávané plnenie **dane z príjmu fyzických osôb**. Odvody sú

⁸ Po očistení vplyvu odmien vyplatených v decembri minulého roka, zle zaznamenaného dlžného v SP a silného mesiaca za apríl vplyvom zaplataenia odvodov za dohodárov (podľa informácií SP).

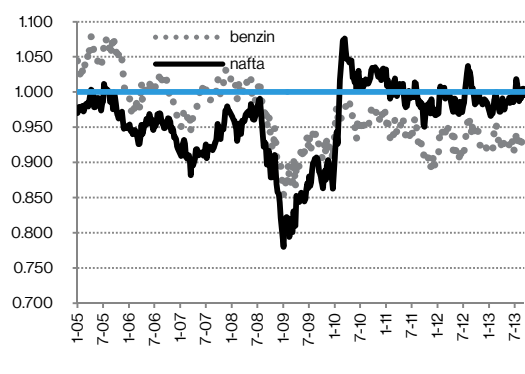
⁹ Údaje o plnení odvodov poznáme s mesačným oneskorením

odpočítateľnou položkou, ktorá znižuje základ dane pre platenie dane. V ďalších rokoch je dynamika DPFO ovplyvnená aj vzájomným vzťahom vývoja priemernej mzdy a nezdaniteľnej časti základu dane (odvíja sa od životného minima)¹⁰. Rast priemernej mzdy by mal byť rýchlejší o 1,0 p. b. v roku 2014, v nasledujúcich rokoch v priemere o približne 1,6 p. b. čo spôsobuje medziročný rast efektívnej daňovej sadzby.

Výber spotrebnej dane z minerálnych olejov sa v 2. kvartáli zlepšil

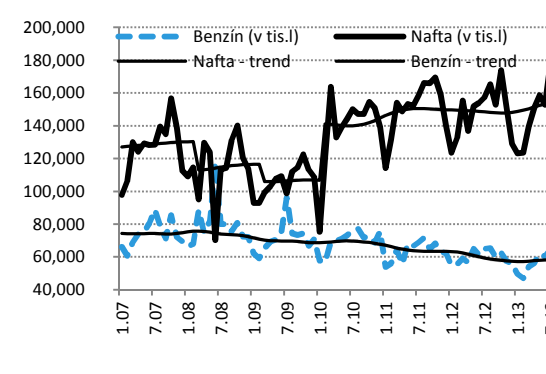
Relatívne lepší vývoj plnenia spotrebnej dane z minerálnych olejov v druhom kvartáli roka 2013 po slabších predchádzajúcich mesiacoch viedol k zvýšeniu odhadu výnosu **spotrebnej dane z minerálnych olejov**, napriek dlhodobému trendu znižujúcej sa priemernej spotreby automobilov a presunu preferencií smerom k naftovým motorom.

Graf 7: Vývoj cenovej konkurencieschopnosti pohonných hmôt

Zdroj: Oil Bulletin, prepočet IFP

Graf 8: Vývoj spotreby pohonných hmôt v SR

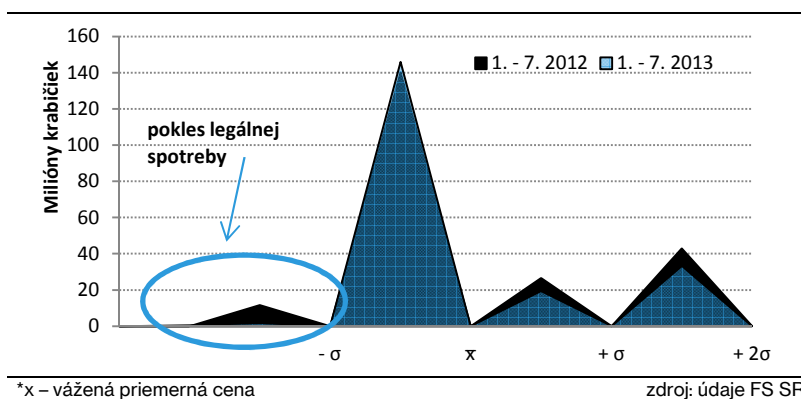

Zdroj: FS SR, prepočet IFP

Riziko únikov u spotrebnej dane z tabakových výrobkov

Za očakávaniami naďalej mierne zaostáva plnenie **spotrebnej dane z tabakových výrobkov**. Finančná správa SR a distribútori tabakových výrobkov majú podozrenie, že od konca minulého roka dochádza k výraznejšej substitúcii v správaní spotrebiteľov predovšetkým lacnejších značiek cigariet smerom k balenému tabaku a k alternatívnym tabakovým výrobkom¹¹. Naďalej sa v niektorých regiónoch SR predáva tabak určený na vlastnú výrobu cigariet za cenu nižšiu, ako je samotná výška spotrebnej dane, čo indikuje nelegálnu (nezdanenú) výrobu tabaku¹². Aj z toho dôvodu bol revidovaný odhad výnosu tejto dane o 10 mil. eur v roku 2013. **MF SR predpokladá urýchlené schválenie legislatívy¹³, ktorá by mala obmedziť takéto obchádzanie platenia spotrebnej dane z tabaku.**

Graf 9: Zníženie spotreby lacných cigariet

*x – vážená priemerná cena

zdroj: údaje FS SR

¹⁰ Tzv. fiscal drag popisuje situáciu, kedy mzdy rastú rýchlejšie ako rastie nezdaniteľná časť základu dane, čím dochádza ku zvýšeniu efektívneho daňového zaťaženia daňovníka.

¹¹ Tabakové listy, a pod. nie sú podľa súčasnej legislatívy predmetom dane

¹² Výnos dane z tabaku v čase je relatívne konštantný, a teda v údajoch o spotrebnej dani nie je vidieť nárast výnosu tejto zložky dane.

¹³ Kolkovanie tabaku a zákaz predaja tabaku za cenu nižšiu, ako je výška samotnej spotrebnej dane z tabaku.

- Prognóza daňových a odvodových príjmov bola prerokovaná na zasadnutí **Výboru pre daňové prognózy 24. septembra 2013, pričom všetci členovia výboru¹⁴ pokladali prognózu za realistickú.** Ďalšiu makroekonomickú a následne aj daňovú prognózu pripravíme v súlade s ústavným zákonom o rozpočtovej zodpovednosti najneskôr vo februári 2014.

Viac o daňových prognózach, ako aj podkladové materiály k nim, je možné nájsť na [stránke IFP](#) v časti Ekonomické prognózy ⇒ [daňové prognózy](#).

Materiál prezentuje názory autorov a Inštitútu finančnej politiky, ktoré nemusia nevyhnutne odzrkadľovať oficiálne názory Ministerstva financií SR. Cieľom publikovania komentárov Inštitútu finančnej politiky (IFP) je podnecovať a zlepšovať odbornú a verejnú diskusiu na aktuálne ekonomické témy. Citácie textu by sa preto mali odkazovať na IFP (a nie MF SR), ako autora týchto názorov.

¹⁴ Riadnymi členmi výboru sú okrem MF SR aj NBS, Infostat, ČSOB, SLSP, Tatrabanka a Unicredit

Tabuľka 2: Rozdiel aktuálnej prognózy daňových príjmov oproti prognóze z júna 2013 (ESA95, tis. Eur)

	2012	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016
	SPOLU					z toho vplyv LEVEL/EDS				z toho vplyv MAKRO			
Daň z príjmov fyzických osôb	0	-6 972	-9 390	-17 558	-33 919	-12 648	-15 431	-16 660	-18 444	5 675	6 041	-898	-15 475
Daň z príjmov právnických osôb	41 243	-69 794	-77 387	-105 406	-129 028	-79 175	-76 038	-104 760	-121 997	9 381	-1 349	-646	-7 031
Daň z príjmov vyberaná zrážkou	0	2 871	-1 018	-2 286	-2 732	288	-4 624	-5 519	-5 798	2 583	3 606	3 233	3 066
Daň z pridanej hodnoty	5 555	99 913	109 199	174 444	140 170	52 109	68 742	138 402	112 595	47 804	40 457	36 042	27 575
Na upravenej báze*	5 555	99 913	109 199	174 444	140 170	64 316	90 277	117 977	115 003	35 597	18 922	56 467	25 167
Spotrebné dane	0	34 424	34 654	33 751	25 230	20 491	20 304	20 310	20 387	13 933	14 350	13 441	4 843
Z minerálnych olejov	0	44 424	44 063	45 109	41 551	41 101	41 022	41 192	41 399	3 323	3 041	3 917	152
Z tabaku a tabakových výrobkov	0	-10 000	-9 617	-10 957	-14 314	-17 176	-17 265	-17 382	-17 468	7 176	7 648	6 425	3 154
Ostatné dane (vr. dane z emisných kvót)	-3 500	167	3 789	7 972	14 931	2 132	5 531	9 847	16 920	-1 966	-1 742	-1 875	-1 989
Daňové príjmy VS	43 298	60 609	59 847	90 917	14 652	-16 802	-1 517	41 621	3 664	77 411	61 364	49 296	10 988
Sociálna poisťovňa (EAO + dlžné)	0	46 399	45 883	27 280	-7 540	30 676	27 749	31 078	36 060	15 723	18 134	-3 799	-43 600
Zdravotné poisťovne (EAO + dlžné)	0	25 217	21 458	16 146	-1 734	17 613	12 591	18 019	20 112	7 604	8 867	-1 873	-21 846
FSZP spolu	0	71 616	67 341	43 426	-9 274	48 289	40 340	49 097	56 172	23 327	27 001	-5 671	-65 446
Daňové príjmy a príjmy FSZP spolu	43 298	132 225	127 188	134 343	5 378	31 487	38 824	90 718	59 836	100 738	88 365	43 625	-54 458

* Makroekonomická základňa sa skladá z podielu konečnej spotreby domácností (KSD), THFK a medzispotreby verejnej správy